

DOSYA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**KAMU ÇALIŞANLARI HAREKETİNİN
KISA TARİHÇESİ**

İbrahim AKGÜN*

GİRİŞ

Sendikal Hareketin Dünya ölçeğinde dibe vurduğu, tartışmalarının yaşandığı bir dönemde Türkiye'deki kamu çalışanları sendikal hareketinin bu sürece en azından yeni bir ivme kattığı söylenebilir. Bu hareketin Türkiye'deki sendikal hareket için ayrı bir önemi ve anlamı vardır diyebiliriz.

Kamu emekçilerin sendikal hareketinin; içinde bulunduğu dönemin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel koşullarının etkisiyle şekillendiği bir gerçektir. Diğer taraftan sınıflar mücadelesinin deneyimleri ve birikimlerinin etkileşimine açık olan bu hareket; kendi özgünlüklerini de ortaya çıkarmıştır.

Kamu çalışanları sendikal hareketinin ikinci döneminin (1985 sonrası) bir özetini çıkarmaya çalışacağımız bu çalışmanın hem geçtiğimiz süreci değerlendirmek, hem de bu hareketin yeni bir döneme girdiği günümüzü de bir defa daha gözden geçirmemize yardımcı olacağına inanıyorum.

Ayrıca bu çalışma da özellikle, verdiği fiili ve meşru mücadele ile kendini diğer oluşumlardan farklı kılmış olan KESK (Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu) süreci incelenmiştir. KESK'in dışındaki, kamu çalışanları sendikaları oluşumlarının da bu hareket içerisinde konumlandıkları yer ve anlayışları açısından özellikle incelenmesinde yarar görüyorum.

KURULUŞ

1985 yılında, 1982 Anayasasının Kamu Çalışanlarının

sendikalaşmasının önünde bir engel oluşturmadığına dair görüşlerin dile getirildiği bir sempozyum sonrasında; bu görüş çeşitli çevrelerce tartışılmaya başlanmış ve mevcut memur derneklerinde "sendikalaşma" oluşumları kurulmaya başlanmıştır.

NETAŞ ve Paşabahçe işçilerinin hak alma direnişleri; Kamu çalışanlarının ücretlerine yapılan zamların düşüklüğüne gösterilen tepkilerin yoğunlaştığı bir dönemde önemli ip uçları vermekteydi. Diğer yandan 1989 "Bahar eylemleri" ile işçi sınıfının mücadele dalgası yükselirken, "Sadaka değil toplu sözleşme" söylemi ile taleplerini dillendiren kamu çalışanlarını da mücadele sürecine sokmuştur. Bu süreçte "Sendika Yürütme Komisyonları" (SYK) oluşturulmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar 1990 yılında "Eğitim-İş, Eğitim Sen, Tüm. Bel Sen" nin kurulmasıyla ürünlerin vermeye başlamıştır.

1991 YILI

1991 yılı kamu çalışanları hareketinin önünün kesilmesi ya da "..... büyümeden kafasının koparılması gerekir" düşüncesinin uygulamaya sokulduğu bir yıl oldu. Bu bağlamda; baskı, sürgün ve soruşturmalar, kamu çalışanlarının ve özellikle bu hareketin önderlerinin üzerinde yoğunlaştırıldı. Bu baskılar sendikaların mühürlenmesine kadar vardırırlarken kamu çalışanlarının "mücadele içinde örgütlendiği" bir süreç de başlamış oldu. Bu anlamda; mühürler söküldü, baskı, sürgün ve soruşturmalara karşı kitlesel tepkiler gösterildi. Ekonomik ve demokratik taleplerle devam eden bu mücadele biçimini; "hakların mücadele ile alınacağı" düşüncesinin zemin bulduğu ve sokak eylemlerinin meşruluğunun kabul gördüğü gelişmeler olarak değerlendirilebiliriz. 26 Ocak 1991 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen ve kamu çalışanlarının 12 Eylül sonrası yapılan ilk sendikal haklar mitingi bu anlamda önemlidir.

*ESM Sendikası Genel Merkez Denetleme Kurulu Üyesi

Diğer taraftan 1989 "Bahar Eylemleri" ile yükselen işçi sınıfı mücadelesi ivme kaybederken, işçi sınıfı mücadelesi tarihi açısından olumlu ip uçlarını içerisinde barındıran Zonguldak Maden İşçilerinin eylemlerinin son bulmasıyla birlikte işçi sınıfı hareketi duraklama dönemine girmiştir. Burada Körfez Savaşıyla birlikte yaratılan baskı süreci de etkili olmuştur.

1991 Yılında işçi sınıfı mücadelesi ve kamu çalışanları hareketi açısından önemli bir diğer yanı da; ülkenin seçim ortamına girmesidir. Her seçim döneminde olduğu gibi bu seçim süreci de tüm çalışanları peşinden sürüklemeyi hedefleyen, "yalan ve yanıltıcı bilgilerle dolu" seçim vaatlerinin sıkça kullanıldığı bir dönemdir.

Nitekim bu seçimler sorası kurulan SHP-DYP koalisyon Hükümeti programı da aynı bakış açısıyla hazırlanarak ; kamu çalışanlarının sendikal haklarının kullanılmasına yönelik gerekli yasaların çıkartılacağına vaat etmekteydi. Bu durum kamu çalışanları hareketi içerisinde önemli oranda bir "beklenciliği" de beraberinde getirirken, çeşitli "mücadele anlayışlarının" sendikalar içerisinde tartışılmaya başlanması, mücadelenin geleceği açısından önemli bir gelişme olarak görülebilir.

SHP-DYP koalisyon hükümetinin, seçim sürecinde ve koalisyon protokolünde vaat ettiklerinin hiç birisini gerçekleştirmemesi; kamu çalışanlarının daha sonraları da çok sıkça tekrarlanacak olan ilk "Ankara yürüyüşü" nün hazırlıklarına başlamasına neden olmuştur. Bu yürüyüşün ana talebi kurulu bulunan kamu çalışanları sendikalarının taraf kabul edilerek, gerekli yasal düzenlemeler için çalışmalara başlanmasıdır. Üye formları ve dilekçelerle birlikte "yetki" talebine olumlu yanıt alamayan sendikalar; Çalışma Bakanlığı önünde yaklaşık 20.000 kişinin katılımıyla gerçekleştirdikleri eylemi, yine alınan vaatlerle bitiriyorlardı.

1992 YILI

Bu güne kadar hükümetin vaat ettiklerini yerine getirmemesi; Kamu çalışanlarının sendikalarını önemli bir hak alma aracı olan "İş Bırakma" eylemine yöneltti. 15 Ocak 1992 tarihinde "Hak Direnişi" olarak adlandırılan bu iş bırakma eylemi; ciddi bir kamuoyu desteği alarak sonlandırıldı.

1992 yılı sonlarına doğru kamu çalışanları sendikalarının meşruluğunu pekiştirecek olan bazı hukuksal kazanımları oldu. 657 ve 2911 sayılı yasaları ihlalden açılan davalar beraatla sonuçlanırken, 87 ve 151 sayılı ILO sözleşmeleri TBMM'de onaylandı.

21 Aralık 1992' de "Toplu Sözleşme ve Grev" hakkını içeren bir yasa çıkarılması talebiyle Ankara Zafer Meydanında toplanan 20.000 kamu emekçisi; Başbakanlığa doğru yürüdü. Başbakan yardımcısı Erdal İNÖNÜ ve Çalışma Bakanı Mehmet MOĞULTAY ile görüşülerek talepler iletildi. Ancak Mehmet MOĞULTAY 'ın, konunun uzmanlarından oluşturduğu bir komisyonun; "sendikalardan resmi temsilci isteyerek

görüşlerini alacağı" şeklindeki açıklamalarıyla bu eylem de sonlandırılmıştır.

1993 YILI

1993 yılında Kamu Çalışanları Sendikaları , İşçi sendikaları Konfederasyonları ile çeşitli görüşmelerde bulunarak sendikal mücadelelerine destek isterken, ortak bir takım etkinliklerde bulunma girişimlerinde de bulunurlar. 25 Ocak 1993 tarihinde Gazeteci-Yazar Uğur MUMCU' nun olayına verilen tepki , 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar günü kutlamaları ve 1 Mayıs kutlamalarında; Kamu çalışanları örgütlü gücü ile, sınıf hareketi içerisindeki yerini alarak, bu hareketin önemli bir dinamiği olduğunu göstermiştir.

1993 yılı içerisinde, Kamu Çalışanları Sendikaları olarak; işkolu esasına göre örgütlenmenin temel alındığı birleşme görüşmeleri yoğunlaştırıldı. (Dem-Sen, Tüm Ray-Sen; Demir Yol Sen adıyla birleşirken, Eğitim ve Sağlık İşkolundaki sendikalarda birleşme görüşmelerini gündeme aldılar.)

15.06 1993 tarihinde Başbakan Vekili Erdal İNÖNÜ imzasıyla yayınlanan bir genelge ile yetkililerden; " Kamu görevlilerinin sendika kurma, sendikalara üye olma ve sendikal etkinliklerde bulunmalarının engellenmemesi" isteniyordu. Uygulanan baskılarda bir dayanak olarak önemli işlevler gören bu araç, mücadele sürecinde zamanla önemini yitirmeye başladı. Bu genelge kanun hükmünde olmadığı gibi, uygulandığı dönemin yönetsel anlayışı ile de yakından ilgili olduğundan somut bir kazanım olarak değerlendirilmemelidir.

Daha sonraları bir çok eleştirilere neden olacak olan ve Ocak - Temmuz maaş zamlarının belirlenmesinden önce kamuoyunda yaratılan tepkileri (Kamu Emekçilerinin sorunlarına kalıcı çözümler öneren tepkiler değil, sadece hükümeti oluşturan partileri eleştirmeye dayanan ve kendi taraftarı medya kuruluşlarınca desteklenen geçici tepkiler.) de içine alan eylem türleri tekrarlanmaya başlamıştır. Bu eylemler ; "saman alevi" gibi bir anda parlayıp sonra yok olan eylem türü olarak algılandığından , hak almaya evrilmesi bir türlü gerçekleşmeyen eylem ve etkinlik olarak uzunca bir süre tartışılacaktır.

Yine bu tarz bir eylem biçimini , kamu çalışanlarının ekonomik talepleriyle somutlaştıran sendikal kadrolar; 1 Temmuz 1993 'te Türkiye'nin dört bir tarafından yola çıkan kamu çalışanlarını 3 Temmuz'da Ankara'da topladılar. Yürüyüş anında; 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas'ta gerçekleştirilen katliamı nefretle kınayan kamu emekçileri, diğer taraftan hükümet yetkilileri ile de görüşerek taleplerinin gerçekleşmemesi durumunda 'Üretimden gelen gücün' kullanılacağını açıklayarak dağıldılar.

Kamu çalışanları Temmuz - Ocak sürecine yayılan eylem ve etkinliklerle gündemden düşmedi. "Sivil itaatsizlik" olarak adlandırılan sakal bırakma, kılık kıyafet kurallarına uymama gibi eylemler yapıldı. 15 Ekim 1993 tarihinde maaşlara yapılan %12'lik zamları protesto etmek

için "psikolojik rahatsızlık" gerekçesiyle toplu vizite eylemi gerçekleştirildi. Bu eylemin bir diğer amacında hükümetin grev ve toplu sözleşme içermeyen yasa tasarısını protesto etmekte. Bu eylemler sonucunda ülke genelinde bir çok soruşturma ve davalar açıldı.

1994 YILI

Kamu çalışanları sendikaları, hükümetin gündeme aldığı grev ve toplu sözleşme içermeyen yasa tasarısını ve maaşlara yapılan düşük düzeydeki zamları protesto etmek için 13 Ocak günü her sendika kendi özgün durumuna göre iş yavaşlatma, toplu vizite, iş bırakma gibi eylemleri yaparak merkezi yerlerde yapılacak kitlesel basın açıklamasına katıldı. Bu eylemlere Ankara ve Malatya'da polislin saldırmaması, özellikle Ankara'da Emniyet Müdürünün aleni emirleriyle memurların coplanması eylemin daha geniş bir şekilde kamuoyu gündemine girmesine yol açtı. Kamuoyunun yoğun tepki verdiği bu coplanma olayı sonrası hükümet memur maaşlarına %5 ek zam verdi. Kamu çalışanları "cop zammı" olarak anılan bu gelişme ile eylem sorası somut bir kazanım elde etmiş oldu.

13 Ocak sonrası kamu çalışanları sendikaları sendika yasasını grev ve toplu sözleşme içermesi doğrultusunda girişimlerini imza kampanyası gibi etkinliklerle sürdürürken 22 Şubat tarihinde benzer eylemler tekrarlandı. 1 Mayıs kutlamalarında kamu çalışanları sendikaları örgütlü gücünü bir defa daha gösterdi.

Kamu çalışanlarına verilen sözlerin tutulmaması ve hak gasplarını içeren 5 Nisan kararlarının açıklanmasının ardından, 25 Mayıs 1994 tarihinde Ankara Güven Parkta 22 Sendika başkanı açlık grevine başladı. 26 Mayıs'ta 22 sendika başkanı ile 54 kamu çalışanı gözaltına alındı. Daha sonra 3 gün olarak planlanan açlık grevi Genel Sekreterlerle Ener-Sen genel merkezinde devam ederken, 28 Mayıs günü illerden gelen 20.000 civarındaki kamu çalışanı ile birlikte başbakanlığa yüründü, önce tutuklanan 22 başkan ve 54 kamu çalışanı serbest bırakıldı. Ayrıca bu eylemin temel amacı olan yasa konusunda Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın kamu çalışanlarına sendika hakkını tanıyan yasal düzenlemenin yapılmaması durumunda hükümetten çekileceğini açıkladı.

5 Nisan kararları ile gündeme gelen hak gaspları dolayısı ile TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ, KÇSP ile diğer demokratik kitlesel örgütleri ile birlikte "Çalışanların Ortak Eylemi" olarak anılan 20 Temmuz eylemi gerçekleştirildi. Bu eylem; iş yerlerinde iş bırakma ve belirli merkezi alanlarda basın açıklaması olarak ülke genelinde gerçekleştirildi.

1990 yılından itibaren kitlesellik sağlanarak yürütülen sendikal faaliyetler sonucunda önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen, sendikal harekete karşı kararsız kalan kamu çalışanlarının geniş bir kesimini ikna edebilecek somut kazanımlar elde edilememişti. Yaşanan süreç içinde, kimi pratik politika ve sendikal hareketin geleceği ile ilgili kamu çalışanları sendikalarında yoğun tartışmalar yaşandı. Bu sorunlara çözümler üretmek üzere

kamu çalışanları bölgesel kurultaylar düzenlediler. Kurultaylarda bir dizi kararlar yanında 20 Aralık 1994 iş bırakma eylemi de planlandı.

Etkili ön hazırlıklar sonucunda 20 Aralık'ta gerçekleştirilen iş bırakma eylemi kamuoyunda geniş yankılar yarattı ve etkili oldu. Eylem sonrasında özellikle Eğitim iş kolu başta olmak üzere kamu çalışanları hakkında soruşturmalar açıldı ve idari cezalar verildi.

1995 YILI

18 Mart 1995 tarihinde baskıları protesto etmek ve sendikal talepleri yeniden gündeme getirmek için bir "Ankara Yürüyüşü" planlandı ancak 12 Mart tarihinde İstanbul Gazi Mahallesi'nde meydana gelen olaylar gerekçe gösterilerek eylemin iptal edilmesi daha sonraları da çok sık dillendirilecek tepkilere neden olmuştur. Bu tartışmalara son vereceği düşünülen 20 Nisan iş bırakma eylemi de 20 Aralık eylemine göre oldukça sönük geçti. Tüm Haber-Sen yöneticilerinin sürgün edilmesini protesto ettikleri gerekçesiyle Bursa'da 740 PTT çalışanı hakkında açılan mahkemenin ilk duruşması, kamu çalışanlarının gösterisine dönüştü. 1 Haziran 1995 tarihinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Tüm Haber-Sen'i kapatma kararını onaylaması, kamu çalışanları tarafından tepkiyle karşılandı ve kararın siyasi bir tavır olduğu açıklandı. Yargıtay kararının emsal alınarak sendikaların kapatılabileceği olası durumuna karşı kamu çalışanları sendikaları "varolma veya yokolma" mücadelesi vereceklerini ilan ettiler.

1995 HAZİRAN EYLEMİ VE TARTIŞMALI SONUÇLARI

Baskı ve sürgünlerin durdurulması, siyasi iktidarın yargı üzerindeki baskılarının kalkması, meclise sunulan grev ve toplu sözleşme hakkı içermeyen anayasa değişikliği maddesinin geri alınması ve grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkının anayasal güvenceye kavuşturulması taleplerinin ön plana çıkarıldığı eylem programı açıklandı.

Eylem programına göre her ilde bazı etkinlikler gerçekleştirilirken oturma eylemini sendika başkanları 15-16 Haziran günleri Ankara Güven Park'ta başlatacak, 17 Haziran'da diğer illerden gelen kamu çalışanlarıyla birlikte iki gün Kızılay Meydanı'nda oturma eylemi devam edecek, sonuç alınmadığı durumda 19 Haziran'dan itibaren iş bırakılacaktı. 15-16 Haziran 1970 işçi direnişi, eylem tarihinin belirlenmesinde esas alınmıştı.

Eylem planlandığı gibi yürütülürken özellikle medya adeta sansüre uğradı. Hükümet, eylemi yasadışı olarak ilan etmekten öte neredeyse tepki vermedi. Bunun üzerine gerek eylem alanında, gerekse sendika yönetimleri arasında durum değerlendirmesi tartışmaları yaşandı. Eyleme katılan kamu çalışanlarının bir bölümü medyanın ve hükümetin eyleme karşı bilinçli olarak duyarsız davrandığını, taleplerinin karşılanması için oturma eyleminin 19 Haziran Pazartesi günü de devam ettirilmesi gerektiğini önerirken, bir bölümü ise eylemin planlandığı

gibi yürütülmesini, dolayısıyla Pazar günü oturma eyleminin sona erdirilmesini ve iş bırakma eyleminin gerçekleştirilmesini düşünüyorlardı. Tartışmaların sonunda sendika genel başkanlarının oy çokluğu ile varmış oldukları karar gereği eylem 18 Haziran Pazar günü sona erdirildi, eylemin Pazartesi devamından yana olan kamu çalışanları sendikal mücadeleye başladıkları tarihten beri ilk defa sendika yöneticilerine sert cisimler fırlatarak tepkilerini ortaya koydular.

Eylemin "somut kazanım" sağlanmadan bitirilmesi kamu çalışanları arasında moral bozukluğu yarattı. Bazı sendika yöneticilerinin gözaltına alınmasına duyulan tepki ve hükümetin duyarsızlığı özellikle DYP'nin sendikalarla ilgili Anayasa değişikliğine ilişkin tavırlarına karşı oluşan kızgınlıklar eylemlerin bir süre daha devam etmesini sağladı. 21 Haziran'da yapılan iş bırakma eylemi özellikle BTS ve Tüm Haber-Sen'in örgütlü olduğu işyerlerinde etkili oldu. 23 Haziran'da DYP il binaları önünde oturma eylemleri gerçekleştirildi. 28 Haziran'da kamu çalışanları, ağzılarını siyah kurdele ile bağlayarak alanlarda oturdular.

11-12 Kasım 1995 tarihinde konfederasyonlaşan kamu çalışanları sendikaları "Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu" KESK' i kurdular. Kamu Emekçileri Sendikaları mücadeleye bu isimle devam edeceklerdir.

1996 YILI

Mart ayından başlamak üzere her sendikanın bağlı bulunduğu işverenine topladığı imza ve dilekçelerle toplu sözleşme çağrısında bulunması ardından planlanan 18 Nisan 1996 iş bırakma eylemi yeterince etkili olmadı.

Kamu çalışanları 1996 8 Mart etkinliklerinde önceki yıllara kıyasla daha az katılım sağladılar. Ankara Valiliği'nin, Eğitim-Sen'in kapatılması talebiyle açılan dava öncesinde, Eğitim-Sen'in önderlik ettiği eylemler, polisin saldırısıyla geniş yankı yarattı. Güvenpark'ta çadır açarak oturmak isteyen öğretmenler polis tarafından coplandı. Davanın görüleceği 13 Mart 1996 tarihinde Türkiye genelinden Ankara'ya gelen onbinlerce öğretmen, davanın düşmesini sağladı.

Kamu çalışanları sendikaları, 1997 Bütçesine karşı yapabilecekleri eylemleri tartışırken "Susurluk Kazası" olarak anılan gelişmelerle açığa çıkan "Polis, mafya, siyaset ve aşiret" ilişkileri, yapılacak eylemlerin biçim ve içeriğini etkiledi. KESK "Demokratik Devlet, Halkçı Bütçe" adı altında "Ankara'ya Yürüyüş" kararı aldı. Türk-İş'e bağlı bazı işçi sendikaları, meslek odaları, Halkevleri ve Siyasi Partilerin katılımıyla 14 Aralık 1996'da gerçekleştirilen eyleme yaklaşık 70 bin kişi katıldı. Kızılay Meydanı'nda yapılan "miting"le eylem sona erdi.

1997 YILI

Kamu çalışanları 5 Ocak 1997'de TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen "Temiz Toplum" mitingine Türkiye düzeyinde katılımı destek verdiler. Ocak 1997'de silahlı-silahsız, önemli-önemsiz kamu çalışanı ayrımı yapılarak asker-polis

ve diğer kamu çalışanlarına yapılan farklı uygulamaya, Çalışma Bakanlığı'nın sendikal hak ve özgürlükleri yok sayan "Kamu Görevlileri Sendikaları Kanun Taslağı" yasa taslağına karşı 24 Şubat-29 Mart tarihleri arasında Türkiye çapında yürütülen kampanyayla karşılık verdiler. Türkiye çapında yürütülen kampanya illerin büyük bölümünde yeterince hayata geçirilememesine rağmen, 22 Mart ve 29 Mart günleri il merkezlerindeki sessiz yürüyüşler birçok ilde hayata geçirilmiş, kamuoyu oluşturulmuştur.

Nisan ayı içerisinde demokrasi talebiyle merkezi olarak Ankara'da yapılan "Çetelere Karşı Demokrasi İçin Kızılay'dayız" mitinginde kamu çalışanları destek olmuşlardır. Kamu çalışanları her işkolunda yaşanan sürgün, özlük hakları, özelleştirmelere vb. yönelik kesimsel eylemlilikler içerisinde de bulundular.

Kamu emekçilerinin maaşlarının reel olarak %48.5 aşındığı bir dönemde, çalışanların ücret-maaşlarının bütçe içindeki payının %37'lerden %21'lere düştüğü, yatırım harcamalarının %20'lerden %6'lara düştüğü, faiz ve rant giderlerinin %3'lerden %40'lara tırmandığı, savunma ve savaş giderlerinin %13'lere tırmandığı, kısacası yoksulluk, işsizlik, açlık, rant ve savaş bütçesi diye tanımlayabileceğimiz bir bütçe sunuldu 1998 yılı için.

Kamu emekçileri bu kara tablo karşısında sessiz kalmadı. KESK tarafından Kasım ayından 11 Aralık'a kadar devam eden bir mücadele programı çıkartıldı.

Eksiklikleriyle, hatalarıyla, güzellikleriyle, görkemiyle bir etkinlikler süreci daha yaşandı. Oturma eylemleriyle başlayan, kitlesel basın açıklamalarıyla mitinglerle devam eden dönem 11 Aralık'ta, hizmet üretiminden gelen gücün kullanılmasıyla kapandı.

1998 YILI

1990 yılından beri kamu emekçilerinin kararlılıkla yürüttükleri mücadele sonucu elde ettikleri kazanımları görmemezlikten gelen ANASOL-D hükümeti de daha önceki hükümetler gibi mevcut hakları yok sayan, yasakçı, anti demokratik bir yasa çıkarma çabasına girdi.

TBMM gündemine getirilen tasarı, bu sosyal gerçekliğin çok gerisinde idi, hem hukuksal hem de siyasal olarak 8 yıllık süreç yok sayılarak düzenleme yapılmak isteniyor, çıkarılmaya çalışılan yasa, yalnızca toplu sözleşme ve grev hakları açısından değil, sendika ve örgütlenme hakkı açısından da mevcut durumun çok gerisinde idi.

Hükümet adına yapılan açıklamaların hemen hepsinde, "Biz kamu çalışanlarına grevli-toplu sözleşmeli sendikal hak vermek istesek de Anayasa buna engeldir. Anayasa değişikliği gereklidir" deniyor, Türkiye Kamu-Sen de bu çarpıtmayı onaylıyordu.

ANASOL-D hükümeti de kamu emekçilerinin grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklarını, özgürlükçü çalışma yaşamını güvence altına almayı değil de, sendikaları zaptı-

rapt altına almayı, sendikaları kapatmayı, kısıtlamaları güvence altına almayı hedefledi.

Şüphesiz ki bir yasayla yalnızca sendikal hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasıyla kalınmıyor, arkasından gelecek olan saldırı politikalarının (özelleştirme, personel rejimi tasarısı) dikensiz gül bahçesinde uygulanması öngörülmüyordu. İşte böylesine bir süreçte kamu emekçileri sessiz kalamazdı, kalmadı da...

Sürece iyi hazırlık yapılmamasına rağmen hemen, 24 Ocak tarihinde kamu emekçileri Kızılay'a çağırıldı. 30 bin kişiyle basın açıklaması yapıldı. Yapılan KESK GYK toplantılarında da süreç iyi değerlendirilerek sürece denk düşen kararlar oluşturulamadı.

Ancak hükümet tasarısı bir an önce çıkarmaya kararlıydı. 4 Mart'tan itibaren tasarı maddeleri TBMM'de görüşülmeye başlandı.

KESK daha önce almış olduğu etkinlik takvimini iptal ederek, kamu emekçilerini 4 Mart'ta gece de kalacak şekilde Kızılay'a çağırıldı. 4 Mart'ta, Ankara dışından gelen 4-5 bin kamu emekçisi Hipodromda buluştu. 4 Mart onurlu direnişi bu buluşmadan itibaren başladı. Güvenlik güçleri, Hipodromdan itibaren kamu çalışanlarını engellemeye ve saldırmaya başladı. Ancak gelen kitlenin kararlılığı karşısında güvenlik güçleri geri çekildi.

Hipodromdan yola çıkan kitle, Zafer Çarşısı'nın önünde bekleyen 10 bini aşkın Ankaralı kamu çalışanıyla buluştu. Bu defa Kızılay Meydanı'na girmeyi engellemeye çalıştılar. Ancak bu engelleme de sökmedi. Sabah 8'den itibaren eyleme başlayan kamu emekçileri akşam saat 18:00'de daha diri, daha kararlı, daha coşkulu konumunu sürdürüyordu. Sayıları kamu emekçilerinin yaklaşık 2 katı olan polislerle de yetinilmemiş, jandarma birlikleri ve panzerler de getirilmişti Kızılay Meydanı'na. Son derece düşündürücü bir manzaraydı. Yolsuzluk yapanlara, uyuşturucu, silah ticareti yapanlara, adam öldürenlere son derece hoşgörülü davrananlar, sendikal hak ve özgürlüklerini kullanmaya yönelik son derece demokratik tepkilere tahammül edemediler. Tepkilerini oluşturarak barışçıl bir yöntemle ortaya koyan kamu emekçilerinin altına su, gözlerine acılı sprey sıkıldı. Kamu emekçileri tarihe geçecek bir kararlılık göstermiştir. Her türlü yöntem kullanan güvenlik güçleri son olarak, kullanılması savaş koşullarında bile yasaklanan kimyasal silah kullanmıştır. Ülke tarihinde ilk defa bir topluluk kimyasal silahla dağıtılmıştır.

Bu saldırı ülke çapında infial yaratmış, saldırı toplumun büyük bir kesimi tarafından kınanmıştır. Ve kamu emekçileri kamuoyundan büyük destek almıştır. 4 Mart tüm emekçilerince yaşanılması gereken bir ündü. O coşku, o kararlılık, o direniş uzun süre hafızalardan silinmeyecek nitelikteydi.

Kamu emekçileri mücadelesini kimyasal silahla bitireceğini sananlar, 5 Mart'ta yine yanıldılar. Yürekleri

korku salınarak etkinlikleri kırma girişimleri boşa çıkmış, 5 Mart'ta yüz binlerce kamu emekçisi hizmet üretiminden gelen gücünü kullanarak alanlara çıkmıştır. 6 Mart'ta da aynı etkinlikler sürmüş, Boğaz Köprüsü gişeleri boşaltılarak bir çok yerde iş bırakılmıştır. Bu etkinlikler yasanın görüşüldüğü her gün devam etmiştir. Kızılay'da kamu emekçileri bombalandıktan sonra, Başbakan şu açıklamayı yapmıştır. "Ben siyasi hayatımın hiçbir döneminde kamu çalışanlarına grev hakkını savunmadım". İşte yasak bu siyasi bakış açısında, yoksa Anayasada değil.

Bu nedenle kamu emekçileri mücadelesini yılmadan, bıkmadan sürdürmüşlerdir.

Peki bu süreçte hiç olumsuzluk yaşanmadı mı? Elbette ki yaşamda, hiçbir sıcak süreç salt doğrularla oluşmaz. Hatalar da yapılır ki, yapıldı.

4 Mart saldırısından sonra Ankara dışından gelenlerin geri gönderilmesi, Ankara'ya gelmek için yola çıkanların durdurulması yanlış bir karardı.

5 Mart'ta akşama kadar Kızılay'da oturma kararlılığında olan kitleyi basın açıklaması yaparak eylemi bitirmek, sorumluların alanı terk etmesi, kitleyi saldırıya ve provokasyona açık hale getirmiştir. Kamu emekçilerini Ankara'ya KESK MYK'sı çağırmıştır ve onların yönetiminde eylem başlamıştır. Yasa meclisten çekilinceye kadar olan sürede KESK MYK'sı bu sorumluluğunu sürdürmeliydi. Ancak 5 Mart'tan sonraki süreçte sorumluluğun şubeler platformunun üzerine atılması, KESK MYK'sının sorumluluktan kaçması olarak algılandı ve oldukça eleştirildi.

5 Mart'ta kitle ikilemede bırakılmıştır. KESK Genel başkanı eylem yok diye açıklama yaparken, KESK Genel Sekreteri kitle önünde basın açıklaması yaparak 6 Mart'ta üretiminden gelen gücün kullanılarak alana çıkılacağını açıklamış ve 6 Mart'ta coşkulu eylemler yaşama geçirilmiştir.

Yaşanan bir diğer eksiklik de kamuoyuna yönelik bilgilendirmede görüldü. Gerek kamuoyu, gerek mecliste grubu bulunan partilere yönelik bilgilendirmede geç kalındı. Bu alan Türkiye Kamu-Sen'in yanıtıcı, iftiracı çalışmalarına terk edildi. Sonra yapılan girişimler bu tabloyu kısmen değiştirdiyse de geç kalındığı bir gerçektir.

Kamu emekçilerinin bu dönemdeki kararlılığı hükümeti son derece sıkıntıya sokmuş, Türkiye Kamu-Sen'in de güdümlülüğü açığa çıkarmıştır. Hükümet bu sahte yasayı gündeme getirdiğine bin pişman olmuştur, yasa taslağı askıya alınmıştır.

Mart eylemlilik süreci gösterdi ki, hakkını arayan, bunun için mücadele eden hiçbir zaman kaybetmemiştir. Mücadele edenler kendileri için somut kazanımları olmasa da gelecektekilere olumlu miras bırakmışlardır.

Mart eylemlilikleri sonucunda, sendika üyelerine yoğun

cezalar uygulanmıştır, bu cezaların en ilginç örneğini de Boğaziçi ve Fatih Köprüsünde çalışan gişe memurlarına verilen para cezaları oluşturmaktadır.

1999 YILI

13 Şubat 99'da Ankara'da Sıhhiye meydanında gerçekleştirilen "Ekonomik ve Demokratik Haklar Mitingi"nin seçimler öncesine rastlamasının özel bir önemi olmuştur

2000 Yılı Bütçesine Yönelik Eylemler

Kitlesel Basın Açıklamaları

3 Kasım 1999 tarihinde bütün yurtta kitlesel basın açıklamaları yapıldı.

Bölge Mitingleri

09-25 Kasım tarihleri arasında, bölge mitingleri yapıldı.

4 Aralık 1999 Ankara Mitingi

Kamu emekçilerinin yeni bir ücret belirleme dönemine girdiği bu dönemde, sefalet ücretine karşı insanca yaşayacak bir ücret ve ücretlerimizin belirlenmesinde konfederasyonumuzun taraf olarak kabul edilmesi amacıyla 4 Aralık 1999 tarihinde merkezi bir Ankara mitingi yapıldı.

23 Aralık 1999 Vizite Eylemi:

23 Aralık'ta gerçekleştirilen vizite eylemimiz, alanlarla bütünleştirildi, alanlara kitlesel çıkış sağlandı ve kamuoyunda yankı buldu.

Temmuz Ayı Ücret Zammı Artışlarına Yönelik Eylemler

Bu dönemde konfederasyonumuz sefalet ücretine karşı başarılı mücadele sürdürdü. 15-16 Haziran'da bütün illerde kitlesel basın açıklamaları ve bordro yakma eylemleri yapıldı ve 26-27 Haziran'da yapılan bölgesel mitinglerle alanlar yeniden meşrulaştırılarak ve muhalif kesimler üzerindeki psikolojik baskının kırılmasına önemli katkıda bulunuldu.

Ücret artışlarına yönelik olarak yapılan eylemler çerçevesinde, başta 6 Temmuz 1999 tarihinde yapılacak eylem olmak üzere, gündemin "Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı" üzerine yoğunlaşması nedeniyle eylemlerin içeriği "Sosyal Güvenlik" olarak belirlendi ve DİSK ile ortaklaştırıldı.

Sosyal Güvenlik Yasasına Karşı Yapılan Eylemler (Emek Platformu ile gerçekleştirilen)

8/9 Temmuz '99

- DİSK tarafından "Sosyal Güvenlik Yasa Taslağı" na yönelik olarak yapılan eylemlere konfederasyonumuz aktif olarak katıldı.

10 Temmuz '99

- Ücret artışları ve sosyal güvenlik yasa tasarısına karşı Ankara'da eylem yapıldı.

12 Temmuz '99

-Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı'na karşı Kızılay Meydanı trafiğe kapatıldı.

15 Temmuz '99

- Emek Platformu, Hükümeti oluşturan siyasi partilere çelenk bıraktı.

17-18 Temmuz '99

- DİSK ile birlikte İstanbul, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Adana'da miting gerçekleştirildi.

19 Temmuz '99

-Emek Platformu, Ankara'daki parti genel merkezlerine kitlesel olarak çelenk bıraktı.

21 Temmuz '99

- DİSK ve KESK, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yürüyerek, basın açıklaması yaptı ve bakanlığa dilekçe verdi.

24 Temmuz '99

- Emek Platformu Ankara'da miting düzenledi.

29 Temmuz '99

- 8 il 1 saat iş bıraktı.

4 Ağustos '99

- Emek Platformu Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli ve Adana başta olmak üzere bütün illerde oturma eylemleri yaptı.

5 Ağustos '99

- Emek Platformu Başkanları, DSP, MHP ve ANAP Grup Başkanvekilleri ile ve DYP Genel Başkanı Tansu Çiller ve FP Grup Başkanvekili ile görüştü.

10 Ağustos 1999

- Emek Platformu içinde yer alan örgütlerin Genel Başkanları Ankara'da halka bildiri dağıttı.

11 Ağustos 1999

- Bütün illerde Emek Platformu bildirisini dağıtıldı.

12 Ağustos 1999

- Bütün illerde oturma eylemleri yapıldı.

13 Ağustos 1999

- Bir günlük iş bırakıldı.

14-15 Ağustos 1999

- Alan faaliyetleri yapıldı.

16 Ağustos 1999

- Güven Park'ta oturma eylemi yapıldı. Sendikalarımızın genel başkanları, genel merkezleri Ankara'da bulunan sendikalarımızın MYK üyeleri ve Ankara'daki GYK üyeleri ile birlikte Meclis'e gidildi. Bu süreç içerisinde Türkiye'nin her yerinde değişik eylemler gerçekleştirildi.

2000 YILI

2001 Bütçesi ve Zorunlu Tasarrufların Ödenmesine Yönelik Eylem ve Etkinlikler

18 Ekim'de bütün illerde kitlesel basın açıklamaları yapıldı. Basın açıklamalarına binlerce kamu emekçisi katılarak, taleplerini ifade etti.

7-9 Kasım Ankara Yürüyüşü:

2001 Yılı Bütçesinin emekçilerin ve yoksul halk kesimlerinin yaşam koşullarını daha da ağırlaştıran yönünü kamuoyuna aktarmak, talepleri ifade edebilmek amacıyla 7 Kasım'da İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Trabzon ve Adana'dan Ankara'ya yürüyüş başlatıldı.

9-10 Kasım Ankara-Güvenpark Oturma Eylemi

11 Kasım Ankara Mitingi

1 ARALIK'TA HİZMET ÜRETİMİ DURDU!

Emek Platformu Tarafından gerçekleştirilen eylemde 1 Aralık'ta 500 bin çalışan alanlara çıkarken; üretimden gelen gücün kullanılması eylemine 1 milyon çalışan katıldı.

Kamu Emekçilerinin İş Güvencesini Ortadan Kaldıran Kanun Hükmündeki Kararnameye Yönelik Eylem Ve Etkinlikler

Konfederasyonumuz, kararnamenin Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmaması amacıyla; 28 Temmuz 2000 tarihinde Cumhurbaşkanı'na yönelik faks kampanyası başlattı.

1-5 Ağustos 2000 tarihlerinde bütün illerde merkezi PTT'lerden kitlesel olarak Cumhurbaşkanlığı'na faks çekildi. Konfederasyonumuz Cumhurbaşkanı'ndan randevu talebinde bulundu.

Kanun Hükmündeki Kararnamenin, Cumhurbaşkanı'na ikinci defa gönderilmesi üzerine 14-15 Ağustos 2000 tarihlerinde Başbakan Ecevit'e yönelik olarak illerde kitlesel faks kampanyası ve basın açıklamaları gerçekleştirildi.

2001 YILI

14 Nisan 2001 Emek Platformu tarafından "Yolsuzluğa ve Yoksulluğa Hayır!" mitingleri başarıyla gerçekleştirilmiştir.

KAMU GÖREVLİLERİ SENDİKALARI YASASI'NA Karşı Eylemlerimiz

Eylemlerin 1. Aşamasında; 15 Mayıs 2001 tarihinde başta Ankara olmak üzere bütün illerde kitlesel basın açıklamaları ve ardından 1 saatlik oturma eylemleri gerçekleştirilmiştir. Oturma eylemleri sonrasında merkezi postanelerden TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na faks çekildi.

16 Mayıs 2001 tarihinde sendikalarımız şube başkanları ve şubeler platformu yürütmesi tarafından oluşturulan heyetler, illerde DSP, ANAP, FP ve DYP İl Başkanlıklarını ziyaret ederek, taleplerimizi aktarmışlardır.

17 Mayıs 2001 tarihinde bütün illerde, il milletvekillerine yönelik kitlesel faks eylemi gerçekleştirilmiştir.

Konfederasyonumuz 21 Mayıs 2001 tarihinde İstanbul'dan Ankara'ya 5 günlük bir yürüyüş kararı almıştır. Yürüyüş, "Toplu sözleşmeli, grevli, özgürlükçü ve demokratik bir yasa istiyoruz" talebiyle gerçekleştirilmiştir. 26 Mayıs Ankara-Kızılay'da miting gerçekleştirilmiştir.

31 Mayıs 2001 tarihinde, bütün illerde hizmet üretmeme (vizite eylemi veya sendikalarımızın kendi özgül koşullarına göre belirleyecekleri biçimde) eylemi yapılarak alanlara çıkmıştır.

1 Haziran 2001 tarihinde bütün illerin merkezi alanlarında oturma eylemleri gerçekleştirilmiştir.

7 Haziran'da "üretimden gelen gücün kullanılarak" alanlara çıkılması ve demokratik direnme hakkının en üst düzeyde gösterilmesi kararlaştırılmıştır. Ankara'da polisin kullandığı yoğun gaz bombasına rağmen; toplu sözleşmeli, grevli sendikal hakları konusunda kararlı olan kamu emekçileri, onurlu bir direniş gerçekleştirmiştir.

7 Haziran'daki eylemlere yönelik gaz bombalı, coplu saldırıları protesto etmek amacıyla 8 Haziran 2001 tarihinde bütün illerde kitlesel basın açıklamaları gerçekleştirilmiştir. Yine, bu saldırılarla ilgili olarak Genel Başkan ve Genel Sekreter imzalarıyla KESK adına ilgililer hakkında dava açılmıştır. Saldırıda yaralanan üyelerden vekaletname verenler adına davalar açılmıştır.

12 Haziran'da GYK üyelerimiz, MYK üyelerimiz, sendikalarımız şube yönetimleri, ayrıca yerelerde yapılacak eylemleri etkilememesi koşuluyla katılmak isteyen üyelerimiz Ankara'ya gelmiş ve başta Ankara olmak üzere bütün illerde bir günlük oturma eylemleri başarıyla gerçekleştirilmiştir.

19 Haziran 2001 tarihinde bütün illerde kitlesel olarak alanlara çıkmıştır.

21 Haziran 2001 tarihinde işyerleri terk edilerek alanlara çıkmış; 22 Haziran 2001 tarihinde kamu emekçileri iş bırakarak, kitlesel bir biçimde Ankara'ya gelerek Güvenpark'ta oturma eylemi başlatmışlardır. Konfederasyonumuz 26 Haziran 2001 tarihinde kitlesel Ankara eylemi gerçekleştirme kararı almıştır.

25 Haziran 2001 tarihinde Ankara'daki oturma eylemi devam ederken; yasağcı yasa tasarısı, MHP'nin ve T. Kamu-Sen'in de baskılarıyla 25 Haziran Pazartesi günü Meclis Genel Kurulu gündemine getirilmiştir. Yasa tasarısının Meclis Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlanması üzerine, Güvenpark'ta oturma eylemi yapan kamu emekçileri, Kızılay Meydanı'ndan Bakanlıklara doğru yürümeye başlamışlardır. Polis, kamu emekçilerine çok şiddetli bir biçimde saldırmış; gaz bombaları ve coplarla çok sayıda kamu emekçisini yaralamıştır.

7-9 Kasım 2001 DİSK ve KESK'in "İşsizliğe, Yoksulluğa, Yolsuzluğa ve Savaşa Karşı Ankara Yürüyüşü" 10 Kasım 2001 Ankara mitingi

4688 SAYILI YASA'dan SONRA KESK'e BAĞLI SENDİKALAR

- 1- EĞİTİM-SEN
- 2- SES
- 3- BES
- 4- BTS
- 5- TÜM BEL-SEN
- 6- ESM
- 7- YAPI-YOL SEN
- 8- TARIM ORKAM-SEN
- 9- HABER SEN
- 10- KÜLTÜR-SEN

KAYNAKÇA

KESK'e ait Web sitesi ve diğer dökümanlar

1990 Sonrası kurulan sendikalar

EĞİTİM-İŞ (Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası)	Ankara	28 Mayıs 1990
SAĞLIK-SEN (Sağlık Emekçileri Sendikası)	İstanbul	26 Ekim 1990
BEM-SEN (Belediye Emekçileri Sendikası)	İstanbul	26 Ekim 1990
EĞİT-SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)İstanbul		13 Kasım 1990
TÜM BEL-SEN (Tüm Belediye Memurları Sendikası)İstanbul		20 Aralık 1990
TÜM SAĞLIK-SEN (Tüm Sağlık Çalışanları Sendikası)İstanbul		11 Ocak 1991
GENEL SAĞLIK-İŞ (Genel Sağlık İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası)	Ankara	19 Şubat 1991
TARIM-SEN (Tarım İşkolu Kamu Çalışanları Sendikası)İstanbul		20 Mayıs 1991
TÜM RAY-SEN (Tüm Raylı Taşımacılık Çalışanları Sendikası)	İstanbul	13 Kasım 1991
DEM-SEN (Tüm Demiryolu Çalışanları Sendikası)Ankara		10 Aralık 1991
TÜM HABER-SEN (Tüm Haberleşme ve İletişim Çalışanları Sendikası)	İstanbul	16 Ocak 1992
TÜM MALİYE-SEN (Tüm Maliye Çalışanları Sendikası)İstanbul		3 Şubat 1992
TÜM YARGI-SEN (Tüm Yargı ve İnfaz Kurumları Çalışanları Sendikası)	Ankara	5 Şubat 1992
OR KAM-SEN (Ormancılık İşkolu Kamu Çalışanları Sendikası)	Ankara	9 Nisan 1992
MADEN-SEN (Maden İşkolu Kamu Emekçileri Sendikası)	Ankara	30 Nisan 1992
TÜM SOSYAL-SEN (Tüm Çalışma ve Sosyal Güvenlik Çalışanları Sendikası)	Ankara	11 Mayıs 1992
YAPI YOL-SEN (Yol, Yapı ve Altyapı Kamu Çalışanları Sendikası)	Ankara	9 Haziran 1992
ENERJİ-SEN (Enerji, Yapı, Altyapı Hizmetleri İşkolu Çalışanları Sendikası)	Ankara	25 Haziran 1992
TÜM HAVA-SEN (Tüm Hava Meydanları İşletmesi Çalışanları Sendikası)	İstanbul	25 Haziran 1992
TÜM ENERJİ-SEN (Tüm Enerji İşkolu Kamu Çalışanları Sendikası)	İstanbul	2 Temmuz 1992
KÜLTÜR-SEN (Kültür Emekçileri Sendikası)	Ankara	14 Eylül 1992
SOSYAL HİZMET-SEN (Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası)	Ankara	19 Ekim 1992
EMEK-SEN (Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Kamu Çalışanları Memur Sendikası)	Ankara	12 Kasım 1992
GENEL ENERJİ-SEN (Genel Enerji İşkolu Kamu Çalışanları Sendikası)	Ankara	1 Aralık 1992
TÜM TAK-SEN (Tüm Tapu Kadastro Çalışanları Sendikası)	Ankara	16 Aralık 1992
DEÇEM-SEN (Demir Çelik Kamu Çalışanları Sendikası)	Karabük	24 Aralık 1992
İL-SEN (İller Bankası Çalışanları Sendikası)	Ankara	30 Aralık 1992
LİM-SEN (Liman Çalışanları Sendikası)	İstanbul	1992
TURİZM-SEN (Turizm Kamu Çalışanları Sendikası)	Ankara	1992
ASİM-SEN (Askeri İşyerlerinde Görevli Sivil Kamu Çalışanları Sendikası)	Ankara	1992
DEMİR-SEN (Demir Çelik Kamu Çalışanları Sendikası)	İskenderun	1992
TÜM GIDA-SEN (Tüm Tütün, Müskirat ve Gıda Kamu Emekçileri Sendikası)	İstanbul	14 Ocak 1993
ŞEKER-SEN (Türkiye Şeker Sanayii Memurları Sendikası)	Eskişehir	27 Temmuz 1993
TÜM BANKA-SEN (Tüm Banka ve Sigorta Çalışanları Sendikası)	İstanbul	3 Ağustos 1993
ÖES (Öğretim Elemanları Sendikası)	Ankara	3 Mart 1994
SEKAM-SEN (Türkiye Selüloz ve Kağıt Sanayii Kamu Çalışanları Sendikası)	Kocaeli	20 Haziran 1994
GENEL SANAYİ-SEN (Genel Sanayi Kamu Emekçileri Sendikası)	Ankara	17 Mayıs 1996